

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Příručka dobré výzkumné praxe na Univerzitě Palackého v Olomouci

Univerzita Palackého v Olomouci se hlásí k principům zakotveným v [Evropské chartě pro výzkumné pracovníky](#), jež je souborem obecných zásad a požadavků, které upřesňují odpovědnosti a práva výzkumných pracovníků a jejich zaměstnavatele. Neodmyslitelnou součástí excelentního výzkumu je dodržování nejvyšších standardů vědecké práce, a to jak v rámci příprav a realizace samotného výzkumu, tak i následné vědecké komunikace. Základní etické požadavky na výzkumnou činnost stanoví [Etický kodex zaměstnanců a studentů Univerzity Palackého v Olomouci](#) a [Jednací řád Etické komise Univerzity Palackého v Olomouci](#). Univerzita Palackého v Olomouci se pro respektování principů dobré výzkumné praxe, tvůrčích aktivit a také výuky studentů ztotožňuje s pravidly a zásadami definovanými v [Etickém rámci výzkumu](#) Rady vlády pro vědu a výzkum a s [Evropským kodexem integrity výzkumu](#).

Cílem tohoto dokumentu je poskytnout základní návod, jak postupovat při řešení praktických otázek spjatých s výzkumnou činností ve všech jejích fázích a jak předejít případným pochybením. Je určena všem zaměstnancům a studentům, jež se na Univerzitě Palackého v Olomouci věnují výzkumným a tvůrčím aktivitám. Zásady vycházejí z výše uvedených kodexů a reflektují další dokumenty a postupy dobré praxe dané mj. oborovými specifiky, nebo požadavky na zodpovědnost, otevřenost a reprodukovatelnost výzkumu.

1. Základy dobré výzkumné praxe

Výzkumní pracovníci jsou povinni řídit se právními normami, dodržovat etická pravidla a další pokyny, např. regulačních orgánů, učených společností, poskytovatelů finančních prostředků na výzkum nebo vydavatelů. Hodnoty a normy, jimiž se výzkumník řídí, mohou být ovlivněny technologickým vývojem a společenskými změnami výzkumného prostředí.

Výzkumníci nesou odpovědnost za to, aby nedocházelo v jejich práci k pochybením, jež by mohla ohrozit spolupracovníky, lidskou společnost, životní prostředí, materiální, kulturní a etické hodnoty. Proto je třeba seznámit se s relevantními dokumenty, zejména právními normami a oborovými kodexy vztahujícími se na specifické oblasti výzkumu (např. práce s biologickým materiálem, výzkum zahrnující lidské účastníky).

Etické hodnoty a normy by měly být zohledňovány ve všech fázích výzkumného procesu, od plánování, přes samotnou výzkumnou činnost po publikování výzkumného sdělení. Jen tak může být zajištěna transparentnost a důvěryhodnost výzkumu.

2. Plánování a realizace výzkumu

Již ve fázi plánování a příprav výzkumu je vhodné dohodnout se v rámci výzkumného týmu na základních principech a pravidlech fungování. Mezi tyto patří zejména dohoda o cílech projektu, jeho harmonogramu, financování apod. Je důležité vymezit si role a povinnosti jak pro samotnou výzkumnou část, tak i na fázi analyzování a publikování výsledků. Měli byste se ve výzkumném týmu informovat o případném střetu zájmů a zamyslet se také nad způsobem nakládání s výzkumnými daty (etická, právní hlediska atd.). V různých oborech se však forma, obsah a provedení plánování může lišit. Vědecký pracovník odpovídá za účelné a efektivní využívání prostředků a neduplikuje výzkum provedený na jiném pracovišti, pokud neslouží k ověření, porovnání nebo doplnění výsledků.

Mezi základními typy plánovacích nástrojů ve výzkumu patří výzkumné strategie včetně plánů organizace na správu dat (obecné zásady vedoucí k vytváření konkrétních data management plánů projektů).

Velký důraz je potřeba klást na zabezpečení a správu výzkumných dat, získaných při vlastním výzkumu a vhodně zaznamenaných i uložených dle pravidel organizace, ale také vymezení kompetencí členů výzkumného týmu.

V rámci realizace výzkumu by měly být naplánovány a dodržovány také další zásady, například uplatňování obecně uznávaných korektních postupů pro získávání externích a interních grantů, předcházení konfliktům zájmů při získávání finanční podpory. Dále je třeba dbát na bezpečnost prováděných experimentů, dodržování provozních a laboratorních řádů, ochranu při provádění experimentálních pokusů a dodržování odpovídající legislativy, zejména při práci s pacienty, citlivými daty, se zvířaty nebo GMO. U konkrétních oblastí výzkumu je nutné se řídit normami a pravidly povinnými na UP.

3. Zveřejňování a šíření výsledků

Výzkumná činnost by měla být spjata s objektivitou, spolehlivostí a přesností. Vědečtí pracovníci by proto při zveřejňování svých poznatků a výsledků výzkumu měli dbát na jejich úplnost, pravdivost, ověřitelnost a objektivní interpretaci. V tomto kontextu je vůbec největším prohřeškem vůči vědecké etice prezentování výsledků (výzkumných dat a závěrů), jež byly získány nepoctivým výzkumem. Jedná se zejména o fabrikaci, tedy vymyšlení výsledků nebo jejich zkreslení, tj. falzifikaci.

Autoři by měli být připraveni převzít odpovědnost za svá zjištění, tvrzení a argumenty, proto je důležité náležitě přistupovat k otázce autorství, a to jak po formální, tak i obsahové stránce.

Každé dílo, které jako zaměstnanec UP vytvoříte ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu k UP, je dílem zaměstnaneckým a máte povinnost jej chránit a nakládat s ním v souladu s normou [Ochrana autorských práv, práv souvisejících s právem autorským a databází na Univerzitě Palackého v Olomouci](#). V případě, že výsledky vaší vědecké a tvůrčí činnosti jsou hospodářsky využitelné (např. vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, know-how atd.), jste povinni je jako průmyslové vlastnictví UP chránit a postupovat v souladu s platnou normou [Realizace práv průmyslového vlastnictví na Univerzitě Palackého v Olomouci](#). Postup je přehledně zpracován v [příručce](#) Vědeckotechnického parku.

3.1. Autorství a spoluautorství

Autorství vědeckých publikací má přesně odrážet podíl jednotlivých osob na práci a jejím vykazování. Dle doporučení Mezinárodního výboru editorů lékařských časopisů ([ICMJE](#)) by se autorství mělo přiznávat pouze na základě splnění všech uvedených kritérií:

- 1) podstatný podíl na strategii, koncepci nebo designu práce nebo podstatný podíl na získávání dat, jejich analýze, nebo na interpretaci výsledků;
- 2) vypracování rukopisu či jeho části nebo kritická revize jeho podstatné obsahové stránky;
- 3) definitivní schválení verze určené k publikování;
- 4) závazek převzít odpovědnost za všechny aspekty práce a zajistit, aby byly důkladně prošetřeny a účinně vyřešeny jakékoli dotazy týkající se přesnosti nebo integrity jakékoli její součásti.

Všichni spoluautoři musejí rovněž souhlasit s finální verzí výstupu určeného k publikování, očekává se tedy, že jsou obeznámeni se všemi aspekty vědecké práce a takto nesou zodpovědnost za výsledek, nebo jeho konkrétní část, na které se podíleli. Kromě toho, že autor odpovídá za části práce, které vykonal, měl by být tedy schopen určit, kteří spoluautoři jsou odpovědní za konkrétní další části díla.

Etický kodex UP klade velký důraz na roli hlavního či korespondujícího autora – ten nese odpovědnost za dodržení etických standardů vědecké práce i ve vztahu k těm částem díla, které zcela či z větší části vytvořil jiný člen autorského kolektivu, ledaže se jedná o vady, které nemohl ani při vynaložení veškerého úsilí zjistit. Korespondující autor navíc ručí za správnost údajů uvedených v rukopisu a veškerou komunikaci s vydavatelem.

Pro zvýšení transparentnosti a určení odpovědnosti jednotlivých členů autorského týmu doporučujeme přiložit k rukopisu popis příspěví každého z autorů k publikaci, a to i tehdy, kdy to vydavatel přímo nevyžaduje. Popis se standardně uvádí v prohlášení (acknowledgement). Vzorový popis autorství (prohlášení o autorství) může znít takto: *Autoři A a B navrhli a provedli studii, včetně naboru pacientů, sběru dat a jejich analýzy. Autor A připravil návrh rukopisu. Všichni autoři schválili konečnou podobu rukopisu.*

Některá vydavatelství implementovala CRediT ([Contributor Roles Taxonomy](#)), propracovanou taxonomii rolí, které obvykle zastávají tvůrci vědeckých výsledků, do svých systémů pro předkládání rukopisů. Výhodou taxonomie je, že jednotlivým přispěvatelům lze přiřadit více rolí a danou roli lze přiřadit více přispěvatelům. V případě, že více osob zastává stejnou roli, lze volitelně uvést míru příspěví v rámci dané role přívlastky lead (hlavní, vedoucí), equal (stejný) nebo supporting (podporující, pomocný). Podíl jednotlivých členů autorského týmu na práci může vypadat např. takto: *Jan Novák: review and editing (equal). Jana Nováková: Conceptualization (lead); writing – original draft (lead); formal analysis; writing – review and editing (equal). John Smith: Methodology (supporting); writing – review and editing (equal). Peter Müller: Methodology (lead); writing – review and editing (equal). Anna Kowalska: Conceptualization (supporting); Writing – original draft (supporting); Writing – review and editing (equal).*

Doporučuje se, aby si spoluautoři již při plánování výzkumu dohodli role a načrtli předpokládaný podíl na výsledcích. Je vhodné se také předem dohodnout na pořadí autorů tam, kde je toto součástí tzv. oborových zvyklostí. Pořadí autorů pak musí odrážet celkový přínos jednotlivých členů autorského týmu k rukopisu, nikoliv hierarchii na pracovišti, vztah mezi školitelem a studentem apod.

Osoby, které nesplňují kritéria pro autorství, ale měly podíl na výzkumu či přípravě publikačního výstupu by měly být uvedeni v poděkování. Záleží na oborových zvyklostech, obecně však můžeme říci že, např. získání finančních prostředků na výzkum, laborantské a terénní práce, sběr dat, vkládání dat do databází, překlady, administrativa nebo obecný dohled nad výzkumnou skupinou nejsou samy o sobě dostatečným důvodem k autorství.

3.2. Případy zneužití autorství

Nejčastějšími příklady pochybení stran autorství vědecké práce je uvedení jednotlivce či skupiny osob, jejichž podíl na výzkumu byl malý nebo žádný, a opomenutí těch, kteří se na výzkumu naopak podíleli. V prvním případě se jedná o tzv. darované autorství (gift authorship), v případě druhém o autorství skryté (ghost authorship). V obou případech se jedná o závažné pochybení.

Darované autorství – někdy také čestné, hostující nebo zdvořilostní – je autorství udělené osobě, která nesplňuje kritéria pro autorství. Důvody k tomuto kroku mohou být různé: připsání autorství starším či známějším kolegům v domněnání, že to pomůže zvýšit důvěryhodnost výzkumného týmu a šance na publikování výstupu; zavděčení se kolegům či spolupracovníkům, jako odměna za dřívější pomoc, záměr udržení dobrých vztahů a očekávání recipročního jednání v budoucnosti; připsání autorství nadřazeným, vedoucím pracovníkům jako projev loajality, uznání formálního vedení, materiální či nemateriální podpory, či jiné vyjádření vděku.

Skryté autorství nastává tehdy, kdy je v seznamu autorů či alespoň v poděkování záměrně opomenut jednotlivec, který přímo splňuje kritéria pro autorství, nebo se na výzkumu významně podílel. Může se jednat o kolegy, kteří v průběhu výzkumu ukončili spolupráci s výzkumným týmem, studenty, kteří (skutečně, či domněle) neaspírují na akademickou dráhu apod.

Opomenutí se může zdát na první pohled jako drobný problém, může však skrývat eticky sporné otázky týkající se například střetu zájmů – tato praxe se totiž někdy používá k záměrnému zamlžení účasti jednotlivce nebo instituce (např. soukromé společnosti sponzorující výzkum). S tím souvisí zvláště závažná nekalá praxe, kdy jsou studie (např. farmakologické) realizovány zaměstnanci soukromých společností za účelem propagace produktu v rámci odborné komunity, přičemž skuteční autoři zůstávají utajeni a výstup je spojován na první pohled s nezaujatými s autory, kteří mu mají dodat důvěryhodnost.

Se skrytým autorstvím souvisí také využívání profesionálních autorů, kteří dostávají zaplacení za vědeckou práci oficiálně připsanou jinému autorovi, a také využívání **nástrojů umělé inteligence (AI)** pro generování textu.

Obecně platí, že autoři odpovídají za přesnost, úplnost a originalitu svých vědeckých prací. Nástroje generativní umělé inteligence nesplňují kritéria pro autorství, proto nemohou být uváděny jako spoluautoři. Využití nástrojů AI, strojového učení či podobných algoritmických nástrojů musí být řádně zdokumentováno, např. v metodologické části publikace. Jakékoli výstupy (texty, tabulky, obrázky ad.) vytvořené pomocí nástrojů AI a použité ve vědecké práci pak musejí být citovány.

Problematika AI se neustále vyvíjí, doporučujeme proto se seznámit mj. s instrukcemi vydavatelů odborné literatury. Zatímco někteří vydavatelé (Springer Nature, Taylor & Francis) využití nástrojů AI umožňují a požadují jeho řádné zdokumentování, u jiných (Science) takto nelze postupovat bez výslovného souhlasu redakce. Pokud je tedy dovoleno nástroje AI v textu použít, výstupy citujte např. dle doporučení [American Psychological Association](#) (APA) nebo [Chicago Manual of Style](#). Vydávání výstupů generativní umělé inteligence za výsledky vlastní práce je jednoznačným příkladem plagiátorství.

Využití pokročilých asistenčních nástrojů na kontrolu pravopisu nepředstavuje problém, pokud tyto nejsou využity k podstatným změnám textu, jako např. přepisování obsahu, přinášení nových poznatků, mazání či přidávání odkazů. V opačném případě je třeba postupovat transparentně a způsob a rozsah využití nástroje zdokumentovat.

3.3. Afilie a dedikace

Přesná a úplná afilie zajišťuje, že publikace jsou správně indexovány a vyhledávány v databázích, což může mít vliv na citovanost práce a osobní hodnocení autorů. Správně uvedená afilie je zároveň důležitá jak pro národní hodnocení pracoviště, tak pro mezinárodní srovnání v rámci žebříčků světových univerzit. Všichni zaměstnanci a studenti Univerzity Palackého v Olomouci jsou proto povinni u svých publikací uvádět afilii k UP.

V případě, že není formát afilie předepsán v pokynech pro autory, uvádějte nejprve oficiální název instituce, tj. **Univerzita Palackého v Olomouci**, na dalších místech pak název konkrétního pracoviště (součásti, případně organizační jednotky).

Analogicky postupujte v případě zahraničních publikací, přičemž názvy můžete uvádět v jazyce výsledku, případně také v angličtině, pro usnadnění procesu indexace do publikačních databází.

V zahraničních publikacích uvádějte anglický oficiální název **Palacký University Olomouc**.

Vyvarujte se chybných variant, jako např.: Palacky/ý University, Palacky/ý University in Olomouc, Palacky/ý University, Olomouc.

Analogicky uvádějte přesné názvy součástí:

Sts Cyril and Methodius Faculty of Theology, Faculty of Medicine and Dentistry, Faculty of Arts, Faculty of Science, Faculty of Education, Faculty of Physical Culture, Faculty of Law, Faculty of Health Sciences, The Czech Advanced Technology and Research Institute (CATRIN).

Oficiální názvy součástí a jejich organizačních jednotek můžete dohledat v [Překladovém glosáři ČJ-AJ](#).

V případě sdílené afilie tyto uvádějte vždy odděleně, např.:

- Institute of Molecular and Translational Medicine, Palacký University Olomouc, Hněvotínská 5, 77900, Olomouc, Czech Republic
- Department of Clinical Biochemistry, University Hospital Olomouc, I.P. Pavlova 6, 77900, Olomouc, Czech Republic

Někteří vydavatelé přejímají afilii z identifikátoru ORCID, dbejte proto na to, aby ve vašem profilu byly údaje aktuální a správné.

Ve výjimečných případech, např. při plnění studijních povinností na jiné instituci, nebo v rámci oficiální výzkumné spolupráce více organizací, k nimž autory váže pracovní poměr nebo studium, lze uvést afilii dvojí. Tuto okolnost je vhodné konzultovat s vedoucím pracoviště UP.

U publikací, jež jsou výsledkem grantových projektů, dodržujte předepsané či doporučené formulace dedikací. Tato by měla vždy obsahovat přesný název poskytovatele finanční podpory a číslo projektu, jež můžete v případě projektů na jejichž řešení je poskytována účelová podpora podle zákona č. 130/2002 Sb., dohledat v Centrální evidenci projektů v [IS VAVAI](#)). Toto se týká také projektů specifického vysokoškolského výzkumu (IGA) či Juniorských grantů na UP. Dedikace uvádějte dle instrukcí vydavatele, buď v části Funding, nebo Acknowledgement.

V případě vícenásobných dedikací byste měli ve zdůvodnění řádně vysvětlit, jaký byl přínos každého projektu na daném publikačním výstupu a jakou část publikace daný projekt podpořil. V případě spoluautorských děl uvádějte dedikaci u jednotlivých autorů zvlášť. V případě, že jste pro vytvoření vašeho výstupu využili data, nástroje nebo jiné služby, je namístě to taktéž uvést v poděkování/dedikaci.

3.4. Neetické publikační praktiky – plagiátorství

Jedním z nejzávažnějších vědeckých prohřešků je plagiátorství. Plagiátem je nedovolená napodobenina (přesná nebo částečná) uměleckého nebo vědeckého díla jiné osoby, která je bez uvedení předlohy vydávána za originál. Plagiátorství je závažným porušením autorského práva.

Abyste se vyhnuli plagiátorství, řiďte se třemi pravidly: odlišujte převzaté myšlenky od vlastních, odkazujte na původní zdroje, označte původní zdroje přesně a úplně, aby je bylo možno dohledat.

Plagiátorství může být úmyslné či neúmyslné a nabývá řady podob, např.:

- doslovné opsání nebo kopírování cizího textu (grafů, tabulek atd.) a jeho vydávání za vlastní,
- mozaikové plagiátorství, tj. sestavení úseků textu z různých zdrojů bez uvedení odkazu,
- parafrázování či překlad bez uvedení zdroje,
- převzetí myšlenky či argumentační linie z cizojazyčné literatury bez odkazování,
- nesprávné přímé citování,
- nesprávné, často mechanické kompilace,
- autoplagiátorství.

Autoplagiátorství se dopustíte, když opakovaně použijete výsledky vlastní práce bez vložení podstatných nových výstupů vlastní činnosti bez zřetelné a jednoznačné citace. Může se jednat o publikování stejného článku, který byl již publikován jinde, bez upozornění čtenáře nebo vydavatele časopisu, nebo u recyklování částí již dříve publikovaného textu bez uvedení zdroje.

S tímto souvisejí také nadbytečné publikace, jež vznikají zejména dělením svých dosavadních výsledků do více publikací na úkor jejich kvality a přehlednosti. Takové chování totiž může ohrozit schopnost vědecké komunity získat přístup ke všem výsledkům projektu a vyhodnotit jejich význam a relevanci. Pokud však potřebujete publikovat dílčí výsledky, případně výsledky předvýzkumu, je třeba na to upozornit s odůvodněním a odkazy na všechny související výstupy.

Mezi další neetické praktiky patří zkreslené citování, dezinterpretace a účelové vytrhávání citací z původního kontextu. Velmi problematické je také získávání citací vlastních prací dohodou s jinými autory o vzájemném recipročním citování (citační kartely). Nepatří proto do dobré praxe účelově citovat své kolegy a známé či cíleně citovat výsledky z konkrétních časopisů, jež jsou např. personálně spjaty s vašimi kolegy, za účelem zvýšení jejich scientometrického hodnocení, jež nemusí odpovídat kvalitě publikovaných materiálů.

3.5. Pochybné publikační praktiky – predátorské časopisy

S rozšiřováním se tzv. otevřené vědy (open science/open research) a rostoucím potřebou, aby autoři zveřejňovali svá díla v otevřeném přístupu (open access) se v souvislosti s častým zpoplatněním této služby objevily tzv. predátorské časopisy (nebo dokonce nakladatelství), jež na tomto systému parazitují za účelem generování zisku. Často se vyznačují nestandardním recenzním řízením, nepravdivými nebo zavádějícími informacemi, odchylkami od osvědčených redakčních a publikačních postupů, nedostatkem transparentnosti a/nebo používáním agresivních praktik při získávání zájemců,

například opakované obesílání e-mailů, časté a opakované nabídky editorství speciálních vydání časopisů.

Publikování v predátorských časopisech není neetické, ale může výrazně poškodit profesní reputaci autora a prestiž pracoviště. Obdobně problematické je členství v redakčních radách nereseriových či jinak pochybných časopisů a účast na predátorských konferencích. Články v pochybných časopisech mohou poznamenat úspěšnost autora v grantových soutěžích či ve snaze získat práci v akademickém prostředí.

Čas a úsilí vynaložené na výzkumný projekt mohou být uvedeným publikováním ohroženy. Nereseriovní vydavatelé často nedodržují zásady dlouhodobého ukládání digitálního obsahu, vydané publikace nakonec nemusí být vůbec přístupné. Dále, texty publikované v predátorských časopisech nepřispívají k budování zásadního souboru znalostí v jednotlivých oborech. Čtení, analyzování nebo pokusy o replikaci studií bez vědecké hodnoty jsou často ztrátou času.

Predátorské časopisy se vyznačují často následujícími charakteristickými znaky:

- V názvech mají velmi často zavádějící označení jako international, global, world journal apod., přičemž jsou registrovány v rozvojových zemích. Některé přímo parazitují na renomovaných časopisech, či dokonce napodobují názvy jiných.
- Jsou indexovány v pochybných rejstřících, např. Global Impact Factor, CiteFactor, Universal Impact Factor, Index Copernicus.
- často nedoloženě deklarují, že časopis je indexován v uznávaných databázích (Web of Science, Scopus nebo např. DOAJ).
- Uvádějí falešné scientometrické ukazatele – např. nepravdivé hodnoty impakt faktoru.
- Na webu není uveden vydavatel časopisu nebo jeho oficiální sídlo.
- Není jednoznačně označen hlavní redaktor nebo chybí jeho afiliace.
- V redakční radě figurují renomovaní zahraniční vědci, kteří o tom nemají tušení, nebo časopisy uvádějí jen vědce z jedné země či geografické oblasti, často opět bez jejich afiliace. Nezřídka se v redakční radě objevují vymyšlené profily neexistujících vědců.
- Slibují velmi krátké recenzní řízení a velmi rychlé publikování v otevřeném přístupu.

Před zasláním rukopisu do neznámého časopisu je vhodné si jej ověřit v dostupných databázích, konkrétně pak zda:

- má časopis platný ISSN kód, např. na [ISSN Portálu](#);
- je indexován v uznávaných databázích, například ve [Web of Science](#);
- nefiguruje na původním nebo aktualizovaném [Beallově seznamu](#) potenciálně predátorských časopisů nebo na placené službě [Predatory Reports](#) společnosti Cabells. Pokud ano, berte to pouze jako upozornění na možné nekalé praktiky daného vydavatelství/titulu;
- časopis, který se označuje jako open access, figuruje v registru open access časopisů [DOAJ](#). Pozor, některé pochybné časopisy však čas od času proniknou do této databáze;
- jsou uváděné scientometrické údaje pravdivé, např. v [Journal Citation Reports](#) nebo ve Scopusu nebo v [Scimago Journal & Country Rank](#).

Doporučujeme, abyste si podrobně prostudovali webové stránky časopisu a zkontrolovali kvalitu publikovaných textů se zaměřením na tyto znaky:

- webové stránky vypadají neprofesionálně, texty obsahují gramatické a stylistické chyby;
- obrazové přílohy mají nízké rozlišení, jsou rozmazané nebo se vysloveně jedná o napodobeniny (např. autentických log);
- obsah stránky necílí na vědeckou komunitu, ale primárně na potenciální autory – vychvaluje časopis a snaží se vědce přesvědčit, aby v časopisu publikovali svůj článek;
- časopis přijímá články pouze prostřednictvím e-mailu, velmi často na nezabezpečených serverech jako Gmail či Yahoo;
- chybí zde popis procesu zpracování rukopisů (tj. průběh recenzního řízení), není zmíněna politika stahování (retrakce) článků (např. kvůli podvodu či plagiátorství) a informace o tom, jak bude digitální obsah uchovávan;
- poplatky za publikování článku v režimu open access mohou být podezřele nízké;
- ověření složení redakční rady je komplikované – např. chybí afiliace, členové rady ve svých profilech, jako ORCID, webové stránky pracovišť konkrétních členů jejich členství v radě časopisu neuvádějí. Podezřelou může být skutečnost, že stejnou radu má více časopisů jednoho vydavatelství nebo že členové redakční rady pocházejí z jedné země či geografické oblasti.

Rozhodnutí o publikaci výsledků výzkumné práce od autorů vyžaduje obezřetnost, kritické posouzení lákavých a podbízivých nabídek recenzování článků neznámých časopisů nebo nabídek k publikování v nich. Obdobné je to s nabídkami členství v redakčních radách neprověřených časopisů či v případech nabídek vydavatelství, jež se pohybují na hraně predátorství, či svou vydavatelskou praxí vyvolávají jakékoli pochybnosti. Uvedené nabídky je vhodné konzultovat se zkušenějšími kolegy z oboru.

4. Porušení pravidel správné výzkumné praxe

Pokud jste svědky porušování etických pravidel v jakékoliv fázi výzkumu či zveřejňování výsledů, měli byste se se svým podnětem obrátit na vašeho školitele, vedoucího týmu či pracoviště. V případě, že máte vážné důvody (možný střet zájmů, obavy o vlastní kariéru apod.) váš podnět s vedoucím neprojednat, můžete kontaktovat [vědeckého ombudsmana UP](#), jenž s vámi zkonultuje další možný postup s ohledem na závažnost vašeho podezření či svědectví. Mějte také na paměti, že zveřejnění informace o pochybení konkrétního zaměstnance či studenta UP může mít pro něj závažné důsledky, postupujte proto vždy s maximální objektivitou, nezájatostí a citlivostí. V každém případě by se mělo dbát na nejvyšší možnou ochranu soukromí.

Méně závažné případy pochybení v publikační činnosti, omyly nebo nezáměrné chyby lze řešit formou osobního nebo písemného vysvětlení, opravy, uvedení v soulad, mediace, poučení se z chyb a vyvarování se takového chování v budoucnu.

Závažná pochybení, jako je plagiátorství, falšování výsledků, vědomé zkreslení nebo přímá fabrikace použitých dat nebo použití pracovních nebo experimentálních metod odporujících etickým pravidlům a společenským normám, je třeba řešit na úrovni univerzitních orgánů, a to v rozsahu odpovídajícím jejich postavení v rámci UP. Postup v tomto případě určuje [Etický kodex zaměstnanců a studentů Univerzity Palackého v Olomouci](#) a [Jednací řád Etické komise Univerzity Palackého v Olomouci](#), případně některé statuty fakultních etických komisí, např. přírodovědecké fakulty.

Nestranné, důkladné a transparentní prošetření podezření je skutečně zásadní pro fungování samoregulačních mechanismů vědy. V případě potvrzení úmyslného neetického chování je třeba

přijmout nápravná a preventivní opatření odstupňovaná podle vážnosti případu. U problematických publikací pak musí být přijaty nápravné kroky. Pokud to publikace a časopis, jako i rozsah pochybení umožňuje, měla by být nezbytným krokem komunikace s redakcí, corrigendum nebo retrakce díla. V případě retrakce díla má následovat jeho vyřazení z OBD a RIV a dalších relevantních seznamů či rejstříků.